Nummer 11 2022

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

Viss uppgång i september

Utrikes födda driver sysselsättningstillväxten

Ny statistik höjer kvaliteten på BNP-beräkningarna

SCB

Innehåll

Månadsöversikt september 2022 ..... **3**

Läget i ekonomin **4**

Viss uppgång i september 4

Fördjupning **8**

Utrikes födda driver sysselsättningstillväxten 8

Fördjupning **14**

Ny statistik höjer kvaliteten på BNP-beräkningarna 14

Internationell utblick **18**

EU:s industriproduktion minskade strax efter krigets utbrott 18

Indikatorer för Sverige, EU och USA 19

Om Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv

Det huvudsakliga målet med tidskriften är att ge en helhetsbild över ekonomin utifrån den ekonomiska statistiken. Detta kompletteras med fördjupningar inom olika områden samt en internationell utblick.

Publicering sker månadsvis, med ett uppehåll i juli.

Vi tar gärna emot synpunkter och kan hjälpa till med att ta fram data vid behov. Kontakta oss via e-post på ekstat@scb.se.

SCB:s konjunkturklocka finns här. Den ger en interaktiv presentation av konjunkturläget och riktningen i den svenska ekonomin.

Fler diagram med konjunkturindikatorer finns här.

Månadsöversikt september 2022

Indikatorer	Jämfört med föregående månad (procent)[1]	Jämfört med motsvarande månad föreg år (procent)[2]	Jämfört med föregående månad	Jämfört med motsvarande månad föreg år
BNP-indikator månad	1,0	2,5	+	+
Näringsliv				
Näringslivets produktion	1,2	5,0	+	+
Industrins produktion	1,3	4,1	+	+
Industrins orderingång	2,3	4,8	+	+
Tjänsteproduktion	1,4	6,0	+	+
Handel och konsumtion				
Hushållens konsumtion	-0,1	1,5	●	+
Detaljhandelns försäljning	-0,4	-5,9	−	−
Utrikeshandel				
Varuexport[3]	0,7	22,2	+	+
Varuimport[3]	0,4	28,3	+	+
Priser				
Konsumentpriser (KPIF)	1,1	9,7	+	+
Producentpriser	0,4	20,6	+	+
Arbetsmarknad				
Sysselsättningsgrad[4]	0,1	1,0	●	+
Arbetslöshetstalet[5]	-0,1	-1,7	●	+
Arbetade timmar[6]	0,2	1,9	●	+

1) Kalenderkorrigerat och säsongrensat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

2) Kalenderkorrigerat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

3) Löpande priser, okorrigerat. Månadsförändring avser trend.

4) Sysselsättning som andel av befolkningen 15–74 år. Förändring i procentenheter. Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på originalvärden.

5) Arbetslöshet som andel av arbetskraften 15–74 år. Förändring i procentenheter. Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på originalvärden. Symboler anges med omvänt tecken.

6) Arbetade timmar 15–74 år (inklusive sysselsatta utomlands). Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på kalenderkorrigerade data.

Symbolerna betyder:

+ Ökning (Förändringstal högre än 0,2 procent)

● Oförändrat (Förändringstal -0,2–0,2 procent)

− Minskning (Förändringstal lägre än -0,2 procent)

Läget i ekonomin

Viss uppgång i september

Det var flera månadsindikatorer som vände upp igen i september efter nedgångar i augusti. Sammantaget innebar det att den svenska ekonomin växte under tredje kvartalet. Samtidigt visar konjunkturklockan att konjunkturen har försvagats.

Den senaste statistiken ger en något tudelad bild över läget i ekonomin. Å ena sidan visar statistiken att ekonomin gick riktigt hyggligt tredje kvartalet, efter en uppgång för produktionen av både varor och tjänster i september.

> ”Uppgång för produktionen av både varor och tjänster i september”

Å andra sidan så visar konjunkturklockan, som baseras på den trendmässiga utvecklingen, att konjunkturen fortsätter att försvagas. I konjunkturklockan är det indikatorer kopplade till hushållen som har försvagats mest. Handeln med sällanköpsvaror går fortsatt trögt vilket till stor del beror på den höga inflationen som gjort att hushållen dragit ner på den typen av konsumtion.

+1,0 %

BNP-indikatorn steg i september jämfört med augusti

Hyfsad tillväxt tredje kvartalet

Den svenska ekonomin hade fortsatt positiv tillväxt tredje kvartalet i år enligt BNP-indikatorn. Efter en stark utveckling i juli och svagare utveckling i augusti vände den månadsvisa BNP-indikatorn upp igen i september. Ökningen var 1,0 procent jämfört med augusti.

Sammantaget gav det en BNP-tillväxt på 0,7 procent tredje kvartalet, säsongrensat och jämfört med andra kvartalet. Det bör poängteras att denna beräkning bygger på mer begränsade och preliminära underlag jämfört med de ordinarie kvartalsberäkningarna som publiceras den 29 november.

BNP steg i september

BNP-indikatorn, säsongrensade värden. Kvartalsvis tillväxt i procent (vänster). Index 2011=100 månadsdata (höger)

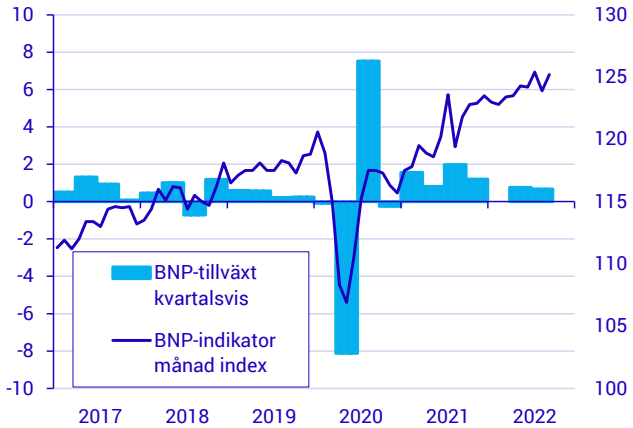

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

I årstakt växte BNP med 2,6 procent tredje kvartalet, vilket var i linje med övriga EU-länder. Enligt Eurostats preliminära beräkningar var BNP-tillväxten för EU som helhet 2,4 procent. De två största ekonomierna Tyskland och Frankrike hade dock endast en tillväxt kring 1 procent i årstakt.

Ökad produktionsvolym i näringslivet

Produktionen i näringslivet vände också upp i september efter nedgången i augusti. Uppgången gällde både industrin och tjänstebranscherna. Industrin hade dessförinnan en kraftig produktionsökning i juli som sedan vände ner till normal nivå i augusti. Den underliggande trenden är fortsatt svagt positiv både inom industri- och tjänsteproduktionen.

Både industri- och tjänsteproduktionen vände upp
Produktionsvärdeindex 2015=100, säsongrensade värden

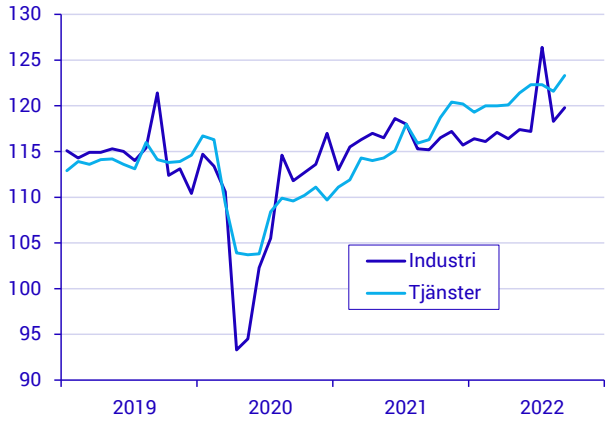

Källa: Produktionsvärdeindex (SCB)

Produktionen steg inom de flesta av industrins delbranscher i september. Ett undantag var massa- och pappersindustrin som fortsatte ned för tredje månaden i rad. På tjänstesidan var det en nedgång för partihandeln som utgjorde det främsta undantaget.

Sett över året som helhet är det framförallt detaljhandeln som backat medan hotell- och restaurangbranschen har ökat betydligt sedan covidrestriktionerna avskaffades. Även delbranschen information och kommunikation har haft en stark tillväxt under 2022.

Detaljhandeln har gått svagt i år

Detaljhandeln har som sagt försvagats kraftigt under året. Framförallt har handeln med sällanköpsvaror sjunkit. I september var dock sällanköpsvaruhandeln i stort sett oförändrad jämfört med augusti medan dagligvaruhandeln minskade något.

Sällanköpsvaruhandeln har minskat rejält i år
Försäljningsvolym inom detaljhandeln. Index 2015=100, säsongrensade värden

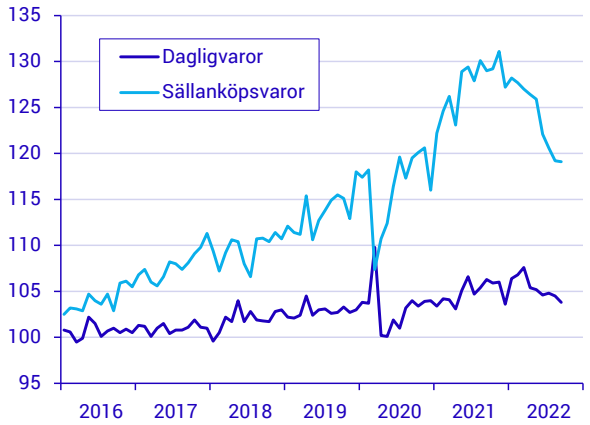

Källa: Omsättning inom tjänstesektorn (SCB)

Klädförsäljningen steg för första gången sedan april men ligger fortsatt klart under nivån från innan pandemin. Även möbelhandel har fortsatt klart lägre försäljningsvolym än 2019 men nedgången stannade av i september. Däremot fortsatte bygghandeln svagt nedåt. Försäljningen är nästan tillbaka på nivån från 2019 efter att ha ökat rejält under 2020 och 2021.

Liten uppgång för klädhandeln
Försäljningsvolym inom klädhandeln respektive möbelhandeln. Index 2015=100, säsongrensade värden

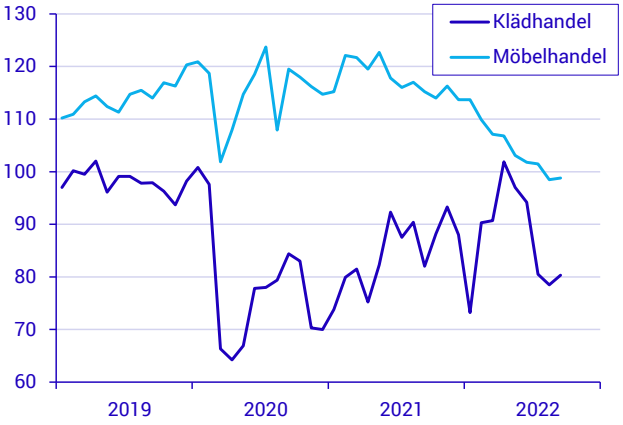

Källa: Omsättning inom tjänstesektorn (SCB)

”Klädförsäljningen steg för första gången sedan april”

Fortsatt inflationsuppgång i september

Att hushållen dragit ner på konsumtion, särskilt inom sällanköpsvaruhandeln, beror till stor del på de kraftiga prisökningarna som urholkar hushållens köpkraft. I september steg den redan mycket höga inflationen ytterligare. Mätt som konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) var inflationstakten 9,7 procent. Samtidigt som denna tidskrift publiceras så kommer inflationssiffror för oktober men dessa har inte tagits i beaktning.

> ”Även om man räknar bort energi så är inflationen mycket hög”

Fortsatt bidrar en väldigt hög prisökningstakt för energiprodukter som el och drivmedel men även om man räknar bort energi så är inflationen mycket hög. I september låg konsumentprisindex med fast ränta exklusive energi (KPIF-XE) på drygt 7 procent.

Inte bara energiprodukter som ökar kraftigt i pris
Konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) resp. med fast ränta exkl. energi (KPIF-XE). Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

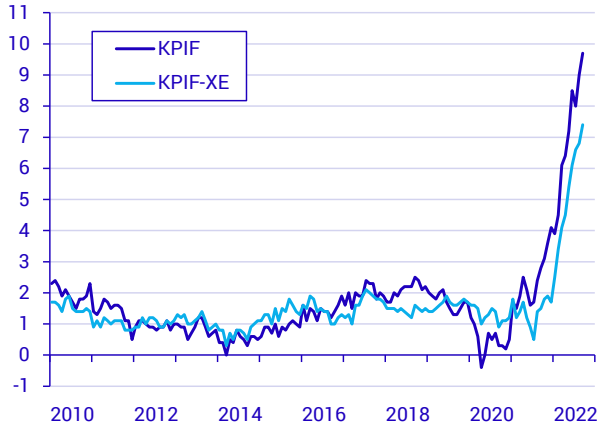

Källa: Konsumentprisindex (SCB)

Livsmedelspriserna fortsatte uppåt på bred front och var den varu- och tjänstegrupp som gav högst bidrag till inflationstakten i september. Samtidigt fortsatte elpriserna att stiga väldigt kraftigt och gav nästan lika stort bidrag till inflationstakten som livsmedel. Däremot så har drivmedelspriserna kommit ner något från toppen i juni även om de fortfarande är betydligt högre än motsvarande månad i fjol.

Elpriserna sticker iväg
Konsumentprisindex för el, drivmedel och livsmedel. Index 2019=100

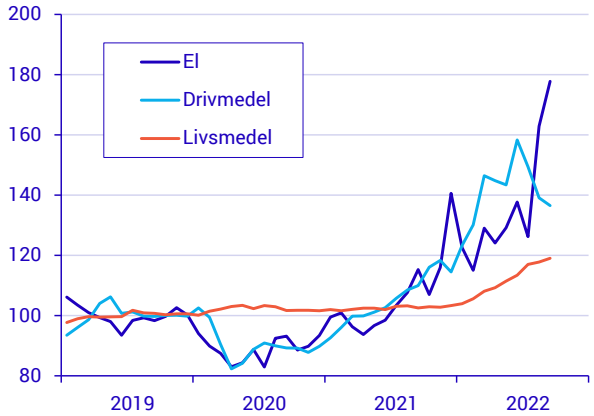

Källa: Konsumentprisindex (SCB)

Exportcheferna alltmer pessimistiska

En indikation på att den globala konjunkturen är på väg ner syntes i exportchefsindex för fjärde kvartalet. Denna undersökning genomför SCB kvartalsvis på uppdrag av Business Sweden. Huvudindexet EMI sjönk med 5 indexenheter jämfört med tredje kvartalet till 52,8. Så sent som första kvartalet i år låg indexet över 70, vilket innebär ett rejält tapp de tre senaste kvartalen.

Stämningsläget bland exportbolagen försvagades ytterligare fjärde kvartalet
Exportchefsindex, EMI totalt. Diffussionsindex där 50 är neutralt

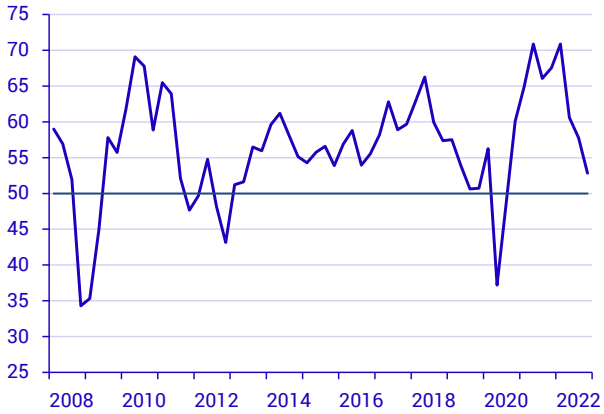

Källa: Exportchefsindex (SCB och Business Sweden)

Det var framförallt dystrare prognoser om kommande tre månader som drog ner exportchefsindexet fjärde kvartalet. Delindexet EMI prognos hamnade under 50-strecket, som utgör gränsen mellan uppgång och nedgång, för första gången sedan andra kvartalet 2020. Det var svaga

prognoser om i stort sett samtliga exportmarknader. Exportföretagen räknar nu med sjunkande efterfrågan framöver även från Västeuropa, som är den klart viktigaste exportmarknaden. Nulägesbedömningarna var inte lika pessimistiska utan hade endast försvagades marginellt jämfört med föregående kvartal och delindexet EMI nuläge låg kvar över 60.

Konjunkturen på nedgång

Även om månadsstatistiken var mestadels positiv i september indikerar SCB:s konjunkturklocka fortfarande att konjunkturen håller på att försvagas. I konjunkturklockan beräknas konjunkturläget för ett antal indikatorer genom att skatta den kortsiktiga trendens avvikelse från den långsiktiga trenden.

Konjunkturklockan i september 2022

Sammantaget visar bilden att konjunkturen försvagas allt mer.

Tio av tretton månadsindikatorer visade på minskning i september. Två visade på ökning medan en var oförändrad jämfört med augusti.

Det var fler indikatorer som låg under sin långsiktiga trend än som låg över den, vilket indikerar att konjunkturläget är svagt. Sju av de tretton månadsindikatorerna låg under medan fyra av indikatorerna låg över sin långsiktiga trend. Två av indikatorerna låg i stort sett på den långsiktiga trenden.

SCB:s konjunkturklocka består av 14 ekonomiska indikatorer, varav 13 uppdateras månadsvis och BNP kvartal uppdateras kvartalsvis.

Konjunkturläget beräknas genom att skatta den kortsiktiga trendens avvikelse från den långsiktiga trenden.

Här kan du läsa mer om SCB:s konjunkturklocka

I visualiseringsverktyget kan man följa hur de olika indikatorerna rör sig över tid. Enligt teorin rör sig indikatorerna ett varv i konjunkturklockan under en konjunkturcykel och passerar då fyra konjunkturfaser.

Majoriteten av indikatorerna låg i september antingen i avmattnings- eller i recessionsfasen, vilket betyder att de har en nedåtgående trend. De flesta indikatorerna ligger dock förhållandevis nära origo i klockan vilket betyder att de är ganska nära sina långsiktiga trender och att förändringen mot föregående månad inte är så stor. De två indikatorer som sticker ut och drar ner konjunkturläget mest är fortfarande sällanköpsvaruhandeln och hushållens konfidensindikator. Dessa indikatorer ligger långt under sina historiska genomsnitt och de försvagades ytterligare i september.

> ”De två indikatorer som sticker ut och drar ner konjunkturläget mest är fortfarande sällanköpsvaruhandeln och hushållens konfidensindikator”

Den månadsvisa BNP-indikatorn har också en nedåtgående trend men ligger fortfarande något över sin långsiktiga trend. Det betyder att denna indikator befinner sig i avmattningsfasen.

Tio av tretton indikatorer på nedgång i september

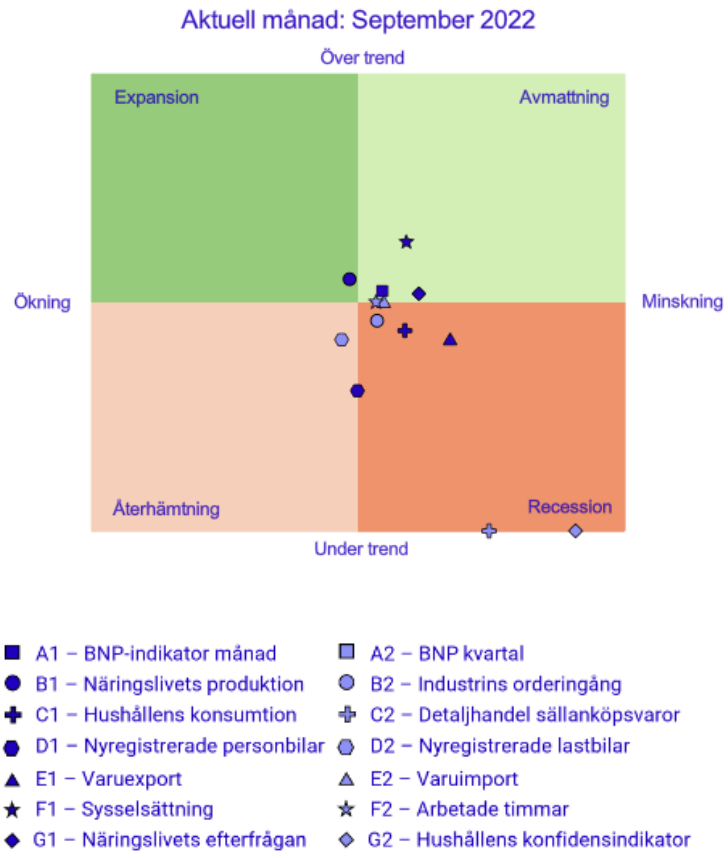

Kontaktperson: Johannes Holmberg 010-479 45 11

Fördjupning

Utrikes födda driver sysselsättningstillväxten

Antalet sysselsatta föll när coronapandemin slog till under våren 2020. Då var det främst inrikes födda som blev av med jobben. När rekommendationerna sedan släpptes och antalet sysselsatta vände upp i fjol var bidraget till sysselsättningsutvecklingen densamma mellan inrikes och utrikes födda. Det gör att gapet i sysselsättningsgraden minskar mellan ut- och inrikes födda, men det är fortsatt stora skillnader på arbetsmarknaden.

När coronapandemin sköljde in över landet under våren 2020 förändrades våra beteenden snabbt. Karantän, hemmakontor, restriktioner och så vidare infördes, vilket innebar att efterfrågan på vissa varor och tjänster föll snabbt. Det ledde till uppsägningar och uteblivna nyrekryteringar inför sommarsäsongen. Olika stödpaket till företag och organisationer så som korttidsarbete infördes för att minska övertalighet och dämpa effekten på sysselsättningen. Allt som allt påverkades den totala sysselsättningen negativt.

> ”Det dröjde till tredje kvartalet 2021 innan sysselsättningen hade återhämtat sig”

Personalminskningen skedde framför allt inom tjänstebranscher så som: hotell och restaurang, kultur, turism och transport. Främst var det unga och äldre som påverkades. Men det fanns även geografiska skillnader. Till exempel drabbades gränskommuner, så som Strömstad med sin gränshandel hårt när gränsen till Norge stängdes. Det dröjde till tredje kvartalet 2021 innan sysselsättningsnivån helt hade återhämtat sig från fallet under pandemin.

Den här artikeln fördjupar sig i den svenska sysselsättningsförändringen utifrån åldersgrupper, kön och i synnerhet in- och utrikes födda. Analysen genomfördes med hjälp av data från det nya registret över Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) med statistik tillgänglig från januari 2020. Se faktaruta i slutet av artikeln för mer information om statistiken.

Andelen utrikes födda ökar på arbetsmarknaden

Pandemin påverkade inte alla grupper på arbetsmarknaden lika hårt. I januari 2020, strax innan viruset blev klassad som en pandemi (11 mars av WHO), var nära fem miljoner sysselsatta enligt BAS. Ett år senare hade sysselsättningen minskat med 1,8 procent. Det var framför allt bland inrikes födda som antalet sysselsatta minskade. I januari 2021 lämnade de inrikes födda ett negativt bidrag till sysselsättningsförändringen på 1,9 procentenheter medan sysselsättningen bland utrikes födda ökade marginellt. Detta trots att hotell- och restaurangbranschen, som är en bransch med hög

andel utrikes födda, minskade mest under pandemin.

Trots nedgången inom hotell- och restaurangbranschen låg andelen utrikes födda konstant runt 44 procent i denna bransch under 2019 och 2020 enligt den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Det är en högre andel än på arbetsmarknaden totalt där andelen utrikes födda var drygt 20 procent. I de branscher där sysselsättningsökningen var högst ökade andelen utrikes födda mest och vice versa.

Utrikes födda lyfter sysselsättningsutvecklingen för hela ekonomin
Sysselsatta i åldern 15 till 74 år, årlig tillväxt i procent, samt bidrag i procentenheter för in- respektive utrikes födda

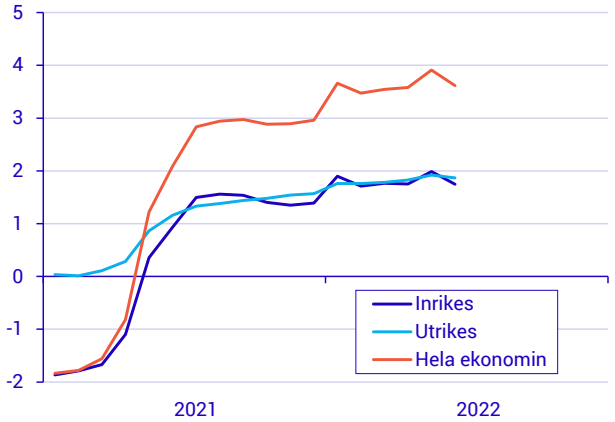

Källa: BAS, egna beräkningar (SCB)

Det finns en viss association till att när utrullningen av vaccin mot covid-19 började tenderade antalet sysselsatta att tillta. I början av april 2021 hade ungefär 1,5 miljoner doser registrerats i det Nationella vaccinationsregistret. Det totala antalet sysselsatta i ekonomin växte med mellan 3 och 4 procent på årsbasis från och med augusti 2021 fram till juni i år. Antalsmässigt ökade sysselsatta utrikes födda mellan juni 2021 och juni 2022 med 94 000, medan motsvarande ökning för inrikes födda var 87 900. Det innebär att bidraget till sysselsättningsutvecklingen från in- respektive utrikes födda varit i paritet med varandra sedan juli 2021.

Störst skillnad mellan in- och utrikesfödda unga män

Då antalet sysselsatta mellan juni 2021 och juni 2022 ökade ungefär lika mycket för inrikes som utrikes födda innebär det att utrikes födda har haft en procentuellt högre tillväxt än inrikes födda.

Generellt är det unga personer som har den svagaste anknytningen till arbetsmarknaden och främst påverkas av säsongs- och konjunktursvängningar.

Den grupp som hade en stabil högre utveckling än sin motpart var utrikes födda män mellan 15 och 24 år. Mellan perioden januari 2021 och juni 2022 ökade deras sysselsättningstillväxt i genomsnitt med 14 procent. Det är 9 procentenheter mer än unga inrikes födda män.

Stor skillnad i sysselsättningstillväxt mellan ut- och inrikes födda unga män
Sysselsatta i åldern 15 till 74 år, skillnader i årlig tillväxt mellan ut- och inrikes födda, uppdelat i åldersintervaller samt på män (m) och kvinnor (k), i procentenheter

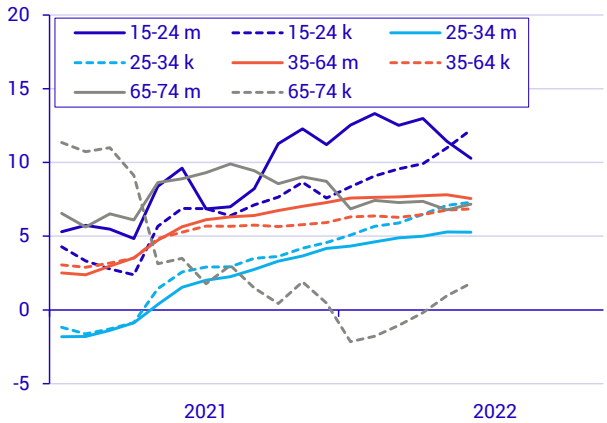

Källa: BAS, egna beräkningar (SCB)

Antalet sysselsatta utrikes födda växte starkare under juni 2022 i alla grupper än motsvarande grupp inrikes födda. Störst var skillnaden mellan unga kvinnor där tillväxten för utrikes födda var drygt 12 procentenheter högre.

I tidigare analyser (https://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/2022/09/50-6-fwaew.pdf) har vi sett att sysselsättningen minskade snabbare bland kvinnor än bland män i inledningen av coronapandemin. I juni 2020 stod inrikes födda kvinnor mellan 15 och 24 år för nästan 25 procent av sysselsättningsnedgången. I juni 2022 stod samma grupp för lite mer än hälften av bidraget till den totala sysselsättningstillväxten.

Oavsett kön är det till stor del de grupper som minskade kraftigast, i procent, i inledningen av pandemin de som ökat mest under perioden av återhämtning. Ett undantag är de utrikes födda kvinnorna och männen mellan 35 och 64 år som visat en sysselsättningstillväxt varje månad sedan inledningen av 2020.

Sysselsättningen ökar för medelålders utrikes födda kvinnor

Bland kvinnor var det var framför allt gruppen utrikes födda mellan 35 och 64 år som äntrade arbetsmarknaden i högst utsträckning under pandemiåret 2020. Under 2021 fortsatte sysselsättningen att öka och under stora delar av 2022 är det fortsatt denna grupp som bidragit mest till sysselsättningstillväxten för kvinnor. Även sysselsättningen bland unga inrikes födda kvinnor växte starkt under första halvåret 2022. Tillsammans med de utrikes födda kvinnorna i åldern 35–64 år stod de för de klart största bidragen till sysselsättningstillväxten.

En grupp som fick stå tillbaka just under pandemin var de äldre anställda. De uppmanades till och med att stanna hemma av Folkhälsomyndigheten. När rekommendationerna släppte i början av 2022 växte gruppen inrikes födda kvinnor mellan 65 och 74 år starkt på arbetsmarknaden och gav i juni det tredje största bidraget till sysselsättningsökningen för kvinnor.

Störst bidrag till sysselsättningsökningen i juni 2022 från unga inrikes födda kvinnor

Sysselsatta kvinnor i åldern 15 till 74 år uppdelat efter in- och utrikes födda samt i åldersgrupper, bidrag till sysselsättningsökningen, procentenheter

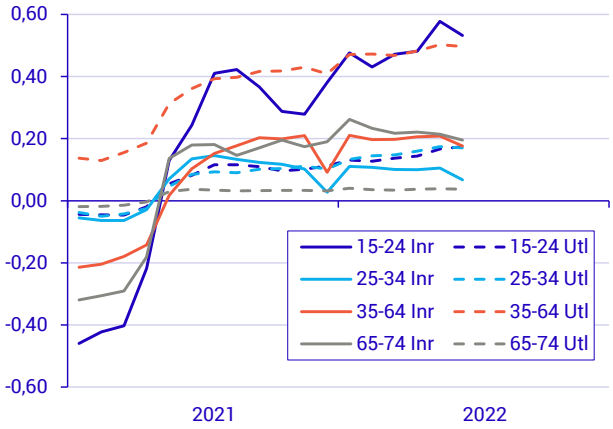

Källa: BAS, egna beräkningar (SCB)

Medelålders utrikes födda män bidrog mest till sysselsättningsökningen

Som framgår av diagrammen minskade sysselsättningen i princip i alla grupper i början av 2021, förutom för utrikes födda kvinnor och män mellan 35 och 64 år. Under hela coronapandemin bidrog de positivt till sysselsättningsutvecklingen i ekonomin.

> ”Bland männen bidrog medelålders utrikes födda mest till sysselsättningstillväxten”

Även om antalet unga män på arbetsmarknaden har ökat kraftigt sedan sommaren 2021 har det största bidraget till sysselsättningsökningen under 2021 och 2022 kommit från utrikes födda män i åldersspannet 35–64 år. Sedan mitten av 2021 har även inrikes födda unga män bidragit till sysselsättningsökningen, inte minst under andra kvartalet i år. Den starka uppgången kommer efter ett kraftigt fall i sysselsättningen i början av 2021.

Medelålders utrikes födda män bidrar mest till sysselsättningsökningen

Sysselsatta män i åldern 15 till 74 år uppdelat efter in- och utrikes födda samt i åldersgrupper, bidrag till sysselsättningsökningen, procentenheter

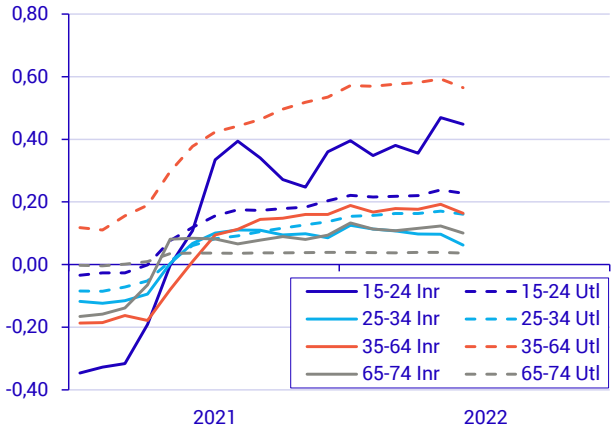

Källa: BAS, egna beräkningar (SCB)

Minskat gap i sysselsättningsgraden mellan in- och utrikes födda

En annan central parameter att bedöma arbetsmarknadssituationen med är sysselsättningsgraden. Det vill säga andelen sysselsatta i förhållande till befolkningen i samma kategori. För att sysselsättningsgraden ska förändras

åt något håll krävs att sysselsättningen utvecklas annorlunda än befolkningen. Till exempel när antalet utrikes födda ökar i befolkningen och sysselsättningsökningen inte följer med i samma takt så minskar sysselsättningsgraden. Månadsstatistiken som hittills analyserats uppvisar tydliga säsongseffekter. För att minska effekten av starka månads- eller så kallade säsongseffekter används nu istället kvartalsuppgifter.

> ”Sysselsättningsgraden är nästan 9 procentenheter lägre för utrikes födda”

Även om antalet sysselsatta utrikes födda vuxit i en betydligt högre takt än inrikes födda den senaste tiden är det fortfarande ojämlikt på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden är nästan 9 procentenheter lägre för utrikes födda jämfört med inrikes födda i åldern 15–74 år. Det är över lag lägre sysselsättningsgrad för utrikes födda än för jämförbara inrikes födda grupper, men gapet minskar. Mellan andra kvartalet 2021 och andra kvartalet 2022 ökade sysselsättningsgraden mer bland utrikes födda än bland inrikes födda för i princip alla åldersgrupper.

Utrikes födda unga män jobbar medan inrikes födda studerar

Sysselsättningsgraden är högre för utrikes födda män i åldern 15–24 år än för inrikes födda män i samma åldersgrupp. En förklaring är att betydligt fler inrikes födda i denna grupp studerar. På sikt kan detta ge andra strukturella skillnader mellan in- och utrikes födda, till exempel i en uppdelad arbetsmarknad med avseende på låg- och högkvalificerade jobb.

För kvinnor mellan 15 och 24 år gäller det motsatta. Andra kvartalet 2022 var sysselsättningsgraden drygt 11 procentenheter högre för inrikes födda kvinnor än utrikes födda i denna ålder. Detta trots att fler inrikes än utrikes födda kvinnor studerar. Differensen i hur många som studerar är dock inte lika markant som bland män i samma åldersgrupp.

Efter pandemin ökar sysselsättningsgraden mer bland utrikes födda individer

Sysselsättningsgrad samt förändring av sysselsättningsgrad, män och kvinnor samt totalt i 10-års åldersintervaller för individer 15 till 74 år, procent

Ålder/kön	Sysselsättningsgrad kv 2 2022		Förändring kv 2 2021/ kv 2 2022	
	Inrikes	Utrikes	Inrikes	Utrikes
15-24 män	43,2	46,4	9,7	22,1
15-24 kvinnor	50,2	39,0	11,5	21,6
25-34 män	83,9	71,9	1,7	4,5
25-34 kvinnor	84,7	60,3	1,9	6,7
35-64 män	87,4	71,8	0,8	4,0
35-64 kvinnor	86,7	68,4	0,9	3,8
65-74 män	26,1	21,8	6,8	9,1
65-74 kvinnor	19,7	16,5	15,3	11,8
15-24 totalt	46,6	43,1	10,6	21,8
25-34 totalt	84,3	66,2	1,8	5,5
35-64 totalt	87,0	70,1	0,8	3,9
65-74 totalt	22,8	19,0	10,3	10,4
Totalt	**69,9**	**61,0**	**2,5**	**6,1**

Källa: BAS, egna beräkningar (SCB)

Hög sysselsättningsökning i Västerbotten

Mellan andra kvartalet 2021 och andra kvartalet 2022 ökade sysselsättningen i hela ekonomin med 3,7 procent. Sysselsatta utrikes födda ökade med 9,1 procent medan ökningen för inrikes födda stannade på 2,3 procent. Under denna tidsperiod var det i Skellefteå kommun som antalet sysselsatta utrikes födda ökade som mest, totalt med 22 procent. Den höga tillväxten förklaras bland annat av näringslivets satsningar i kommunen runt etableringen av batterifabriken och satsningar kopplade till ekonomin i den så kallade gröna omställningen. Även i närliggande kommuner till Skellefteå ökade sysselsättningen snabbt.

Sett till alla Sveriges kommuner fanns dock en stor spridning i sysselsättningstillväxt bland utrikes födda. Följt efter Skellefteå ökade sysselsättningen kraftigt i Boxholm och i Älvsbyn, med uppgångar på 20 respektive 19 procent i årstakt. I andra kommuner var tillväxten inte lika hög, men i de allra flesta kommuner ökade antalet sysselsatta utrikes födda.

Endast åtta kommuner uppvisade en negativ sysselsättningsutveckling för utrikes födda. Störst var nedgångarna i Ånge, Ockelbo och Dals-Ed kommuner.

Gynnsam utveckling av sysselsatta utrikes födda i sydöstra Sverige
Utveckling av sysselsatta utrikes födda mellan andra kvartalet 2021 och andra kvartalet 2022 på kommunnivå, procent. Antal kommuner inom parentes.

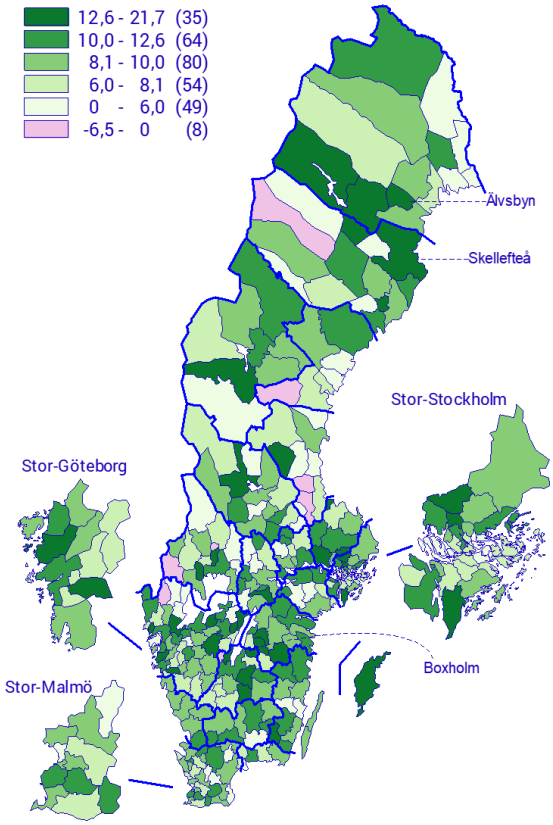

Källa: BAS, egna beräkningar (SCB)

I Västerbottens län, där Skellefteå ligger, ökade sysselsättningen för utrikes födda med 12 procent andra kvartalet 2022 och jämfört med motsvarande kvartal året innan. Det var den näst högsta tillväxten bland Sveriges 21 län. Högst tillväxt hade Gotlands län.

Geografiskt var utvecklingen väl spridd även mellan länen, men några län utmärkte sig mer än andra. Till exempel hade Gävleborgs och Västernorrlands län lägst sysselsättningstillväxt för utrikes födda.

I dagsläget visar BAS individer utifrån folkbokföringsadress, men när BAS kompletteras med information om var individen arbetar samt i vilken bransch kan vi bättre förstå underliggande faktorer bakom utvecklingen.

Gynnsammare arbetsmarknadsutveckling i södra Sveriges
Utveckling av sysselsatta utrikes födda mellan andra kvartalet 2021 och andra kvartalet 2022 på länsnivå, procent. Antal län inom parentes.

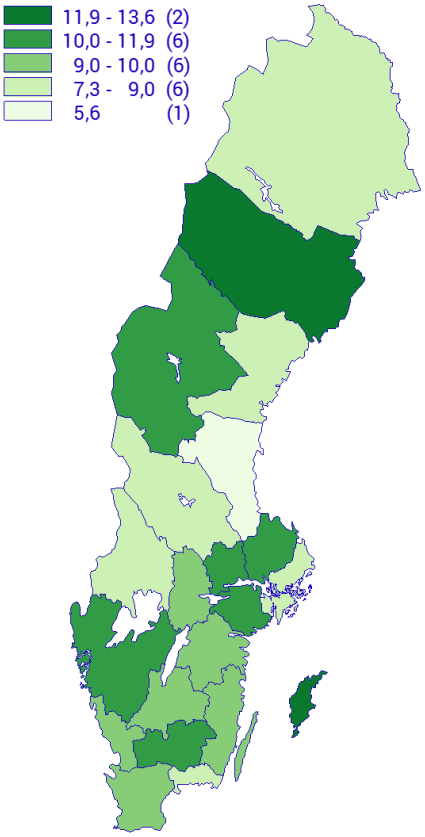

Källa: BAS, egna beräkningar (SCB)

Fakta om statistiken

Redovisningen i denna artikel bygger på Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) som är en statistikprodukt som med hjälp av administrativa data från olika myndigheter beskriver arbetsmarknadssituationen för den folkbokförda befolkningen i Sverige. Till exempel används månatliga arbetsgivardeklarationer från Skatteverket och uppgifter om inskrivna som öppet arbetslösa från Arbetsförmedlingen för att klassa individer som sysselsatta eller arbetslösa.

Statistiken i denna artikel avser nattbefolkningen, det vill säga var individer bor och speglar därmed kommunernas skattekraft.

Statistiken finns publicerad sedan 22-05-31 och är preliminär samt under uppbyggnad. Det finns planer att på sikt komplettera statistiken med uppgifter om arbetsställets kommun samt bransch. Det skapar möjligheten att analysera den så kallade dagbefolkningen.

BAS utnyttjar tvärsnittsvariationen i den månadsvisa data som tas in och kan delvis ses som en utveckling av den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). RAMS kommer att ersättas av BAS. Sista årgången som RAMS publicerar är för 2021.

Länkar till BAS och RAMS

Kontaktperson: Fredrik W. Andersson 010-479 62 61

Fördjupning

Ny statistik höjer kvaliteten på BNP-beräkningarna

Det pågår ett projekt på SCB sedan förra våren med att se över den ekonomiska statistiken. Främst behöver förbrukningen i BNP:s kvartalsstatistik ny källa. En ny undersökning för detta har tagits fram som integreras med två tidigare insamlingar vilket också kommer att minska uppgiftslämnarbördan för rapportörer.

Denna artikel beskriver SCB:s arbete med att samordna den ekonomiska statistiken. Den nya undersökningen kallas för Ekonomisk Statistik på Kvartal, förkortad ESK, och avser hela näringslivet. Detta arbete görs för att förbättra kvaliteten och träffsäkerheten i kvartalsberäkningarna av BNP.

Tre undersökningar har slagits ihop till en

Arbetet med ESK har pågått sedan våren 2021. I projektet har SCB utgått ifrån två befintliga undersökningar, företagens lager och investeringsenkäten. ESK-projektet har samordnat insamlingen av dessa två befintliga undersökningar med en ny kvartalsvis insamling av resultaträkningsuppgifter. Tidigare samlades resultaträkningsuppgifter endast in årsvis.

Den nya undersökningen går inte ut till alla företag, utan samlar in resultaträkningsuppgifter via elektroniska blanketter för de 400 största företagen (juridiska enheter). Det innebär att runt 30 procent av produktions- och förädlingsvärdet i svensk ekonomi kommer att ha faktiska resultaträkningsuppgifter som grund i kvartalsframställningen.

De mindre företagen slipper direktinsamling

De företag som inte tillhör de 400 största behöver inte rapportera in resultaträkningsuppgifter kvartalsvis. Istället används moms- och arbetsgivardata från undersökningen Lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt, förkortat LAPS. Förädlingsvärden för de företag som inte direktrapporterar kvartalsvis skattas med hjälp av uppgifter från momsstatistik. Tillsammans med de insamlade resultaträkningsuppgifterna ger detta en bra uppskattning av näringslivets totala produktions- och förbrukningsvärde samt förädlingsvärde.

> ”Uppgifter om förbrukning har tidigare saknats i kvartalsberäkningarna av BNP”

ESK ger Nationalräkenskaperna (NR) bättre underlag, framförallt när det kommer till uppgifterna om förbrukning uppdelat på bransch som tidigare helt har saknats i kvartalsberäkningarna av BNP. Varför förbrukning är viktigt redogörs det för i en senare del av denna artikel.

Utöver vinsterna kopplade till de kvartalsvisa BNP-beräkningarna så finns det även flera andra fördelar

med att slå ihop insamlingen av resultaträkningsuppgifterna med insamlingarna för lager och investeringar. Möjligheten till samgranskning av de inlämnade uppgifterna har ökat, och insamlingskostnaderna och uppgiftslämnarbördan har minskat. Därutöver möjliggör insamlandet av resultaträkningsuppgifter att statistik om näringslivets rörelseresultat kan publiceras. Den nya gemensamma ESK-blanketten sjösattes i samband med datainsamlingen för första kvartalet 2022.

Varför är förbrukning så viktigt?

Näringslivets förädlingsvärde beräknas från produktionssidan på följande sätt i årsberäkningarna (2020 års värden, miljarder kronor):

(+) Produktionsvärde	7 668
(-) Förbrukningsvärde	4 174
(=) Förädlingsvärde	3 494

Till detta adderas produktskatter och produktsubventioner samt övriga sektorers förädlingsvärden för att nå BNP.

I kvartalsberäkningarna saknas idag, som tidigare nämnts, uppgifter om förbrukningen. Istället skrivs förädlingsvärdet fram med utvecklingen för produktionsvärdet i både fasta och löpande priser. Detta innebär att man antar en fast inputkoefficient, det vill säga att relationen mellan produktion och förbrukning är konstant. I följande diagram kan vi se hur inputkoefficienten har utvecklats över tid.

> ”Det gamla sambandet att produktions- och förbrukningsvärden utvecklas lika håller sämre än tidigare”

Som vi kan se på inputkoeffcienten för näringslivet är den inte konstant över tid. Det har visat sig att det gamla sambandet att produktions- och förbrukningsvärde utvecklar sig på samma sätt håller sämre än det gjort tidigare.

Förbrukningens andel av produktionsvärdet varierar över tid
Inputkoefficient för näringslivet, andel i procent

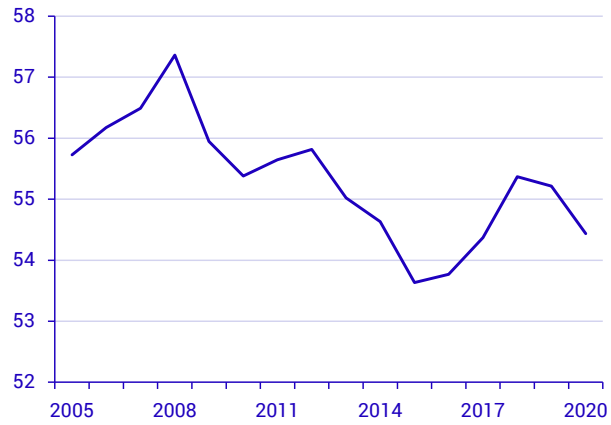

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Större revideringar av BNP vid kriser

I nedanstående diagram kan vi se utvecklingen för industriproduktionsindex (IPI) och NR:s utveckling av förädlingsvärdet för industrin när faktiska uppgifter om förbrukningen har saknats och behövt modellskattats.

Industrins kvartalsvisa förädlingsvärde överskattades 2010
Industriproduktionen enligt industriproduktionsindex (IPI) resp. industrins förädlingsvärde enligt nationalräkenskaperna (NR). Utveckling i årstakt, procent

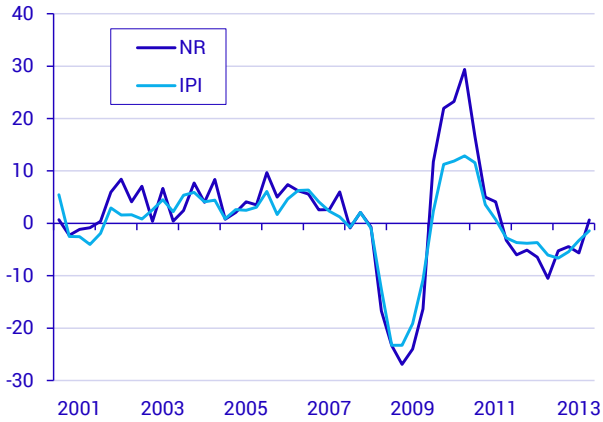

Källa: Industriproduktionsindex och Nationalräkenskaperna (SCB)

I konjunkturnedgången vid den senaste finanskrisen 2008 sjönk produktionen snabbare än förbrukningen och i uppgången ökade produktionen snabbare än förbrukningen. Vid årsberäkningarna innebar detta att BNP-fallet blev större vid nedgången och ökningen större vid återhämtningen än vad de ofullständiga och preliminära kvartalsberäkningarna först visade.

Avsaknaden av information om förbrukningsvärden i kvartalsberäkningarna har lett till revideringar i BNP vid de definitiva årsberäkningarna. Inte minst vid kriser när revideringarna tenderat att vara större.

Antagandet om att produktion och förbrukning utvecklas lika håller inte längre

Utvecklingen för produktionsvolymen och för de *rörliga* kostnaderna av förbrukningsvolymen för två närliggande perioder bör vara relativt lika. ESK-projektet har studerat hur stor del av förbrukningen i varje bransch som är rörlig respektive fast.

Två femtedelar av företagens förbrukning är fasta kostnader
Förbrukning efter rörliga respektive fasta kostnader år 2020. Andel i procent

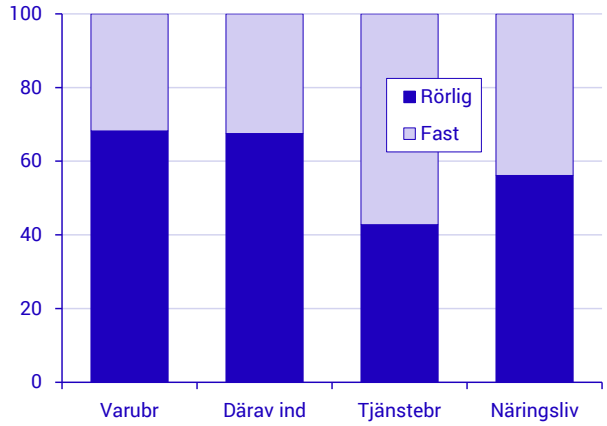

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Antagandet om att förbrukningsvolymen utvecklar sig på samma sätt som produktionsvolymen vilar enligt denna studie på en svag grund då fasta kostnader är en stor del av kostnadsmassan för ett företag.

Nya resultaträkningsstatistiken ersätter PVI

I kvartalsberäkningen av BNP för näringslivet är Produktionsvärdeindex (PVI) huvudkälla vid beräkning av produktionsvärdet. För jord- och skogsbruk, energi, finansbranscherna och fastighetsbranschen används andra källor. Om NR ska frångå användningen av PVI vid kvartalsberäkningarna för att övergå till att använda data om både produktions- och förbrukningsvärde från ESK:en krävs information om *värde* och *priser* för både produktion och förbrukning.

Det visade sig i en intern SCB-studie att enbart data från momsregistret inte var tillräckligt som underlag för att beräkna produktions-, förbruknings- och förädlingsvärden. Då data för de 400 största företagen byttes ut mot årsdata från undersökningen Företagens Ekonomi (FEK) fick man utvecklingstal för hela näringslivet, industrin och tjänstesektorn som var i linje med data från årsberäkningarna av NR. Förslaget från den studien var att de största företagen skulle lämna resultaträkningsuppgifter. ESK-projektet och insamlingen av resultaträkningsuppgifter baseras på detta förslag.

Ett förenklat förädlingsvärde beräknas på följande sätt utifrån en resultaträkning:

(+) Nettoomsättning

(+) Övriga rörelseintäkter

(-) Kostnader för råvaror och handelsvaror

(-) Övriga externa kostnader

(=) Förädlingsvärde

(-) Personalkostnader

(-) Avskrivningar

(=) Rörelseresultat

Resterande företag fångas via administrativa data. Skattningar av förädlingsvärde i kvartalsberäkningarna kan göras med hjälp av momsregistret för de små och medelstora företagen. Uppgifter behövs dock för produktionsvärde och förbrukningsvärde separat för att deflatering skall kunna göras korrekt. Det man behöver justera för då är handelsvarukostnaderna. Genom att använda uppgifterna om handelsintäkter och handelsmarginaler från PVI kan handelskostnader räknas ut som sedan användas för att nå produktions- och förbrukningsvärde.

För att kunna beräkna en förädlingsvärdevolym krävs uppgifter om produktions- och förbrukning*spriser* per bransch. Sedan tidigare finns produktionsprisindex i industriproduktionsindex (IPI) och tjänsteproduktionsindex (TjPI). Inom ramen för detta projekt har branschvisa förbrukningsprisindex skapats med hjälp av prisindex för inhemsk tillgång (ITPI),

tjänsteprisindex (TPI) och implicita deflatorer från tjänsteproduktionsindex (TjPI). Det innebär att de prisindex som finns tillgängliga för årsberäkningen numera även finns för kvartalsberäkningen.

ESK tas in i BNP-beräkningarna under 2023

SCB har gjort beräkningar utifrån den nya insamlingen av resultaträkningsdelen för det första och andra kvartalet 2022. Uppgifterna har inte använts direkt i kvartalsberäkningarna utan som ett av flera underlag vid avstämningen av BNP. Anledningen till detta är att man inte samlat in data för år 2021 för de 400 största företagen. SCB räknar med att gå över till att använda uppgifterna från ESK från och med publiceringen av första kvartalet 2023.

Testberäkningar baserade på resultaträknings-uppgifter för andra kvartalet 2022 gav följande resultat:

Från företagens resultaträkningar räknas NR-variabler fram
Volymförändring andra kvartalet 2022 jämfört med andra kvartalet 2021, procent

	Produktion	Förbrukning	Förädlings-värde
Varubranscher	0,7	-1,1	3,5
Tjänstebranscher	7,4	9,1	5,9
Tot. näringslivet	**4,6**	**4,1**	**5,1**

Källa: Ekonomisk statistik på kvartal (SCB)

I likhet med BNP-beräkningen för andra kvartalet 2022 visade testberäkningarna på en förädlingsvärdevolymutveckling på 5,1 procent i näringslivet. De tre nyckelvariablerna, produktion, förbrukning och förädlingsvärde, kommer att tas fram för NR:s 60 branscher som publiceras kvartalsvis.

Ny statistik om näringslivets rörelseresultat

Vad gäller beräkningen av näringslivets rörelseresultat samlas personalkostnader in från de blankettundersökta verksamheterna. För att möjliggöra att hela ramen kan användas i beräkningen används arbetsgivardeklarationen (LAPS), där det finns uppgifter om bruttolöner och sociala avgifter. Uppgifterna i LAPS hänger väl samman med motsvarande uppgifter i FEK. Bruttolöner och sociala avgifter motsvarar cirka 90 procent av personalkostnaderna inom näringslivet enligt FEK. De resterande kostnaderna är exempelvis kostnader för utbildning samt hälso- och sjukvård. För att kunna beräkna ett rörelseresultat före avskrivningar används utvecklingen för bruttolöner och sociala avgifter i LAPS. Vidare måste denna skattning sammanfogas med rörelseintäkter och rörelsekostnader för att nå ett rörelseresultat.

De variabler som kan skattas utifrån ett företagsekonomiskt perspektiv är:

- Rörelseintäkter
- Rörelsekostnader (exkl. avskrivningar och personalkostnader)
- Personalkostnader
- Rörelseresultat före avskrivningar

Kontaktperson: Daniel Lennartsson 010-479 64 29

Internationell utblick

EU:s industriproduktion minskade strax efter krigets utbrott

Industriproduktionen inom EU föll något strax efter Rysslands invasion av Ukraina. Efter ett par månader var nedgången återhämtad och i augusti var produktionsnivån något högre än innan krigsutbrottet. Samtidigt hämmas produktionen av bristen av insatsvaror. Särskilt i Tyskland där produktionsnivån är lägre än innan coronapandemin.

Under de senaste tre åren har kriserna avlöst varandra. Först spridningen av covid-19 och i slutet av februari i år Rysslands invasion av Ukraina. Spridningen av coronaviruset slog hårt mot Europas industriföretag i början av 2020 och den samlade produktionen i EU27 föll rejält på bara ett par månader. Mellan februari och april minskade industriproduktionen med 29 procent i EU27. I november 2020 var nedgången återhämtad men sedan dess har utvecklingen varit trögare.

En förklaring är bristen på insatsvaror som hämmat industriproduktionen. Bland annat har Kinas nolltolerans mot covid-19 lett till att städer periodvis stängts ner under de senaste åren, vilket minskat tillgången till insatsvaror från Kina. De senaste månaderna har störningarna i leveranskedjorna förvärrats av kriget i Ukraina.

Tysklands industriproduktion är lägre än innan coronapandemin
Industriproduktion, index 2015=100, säsongrensade värden

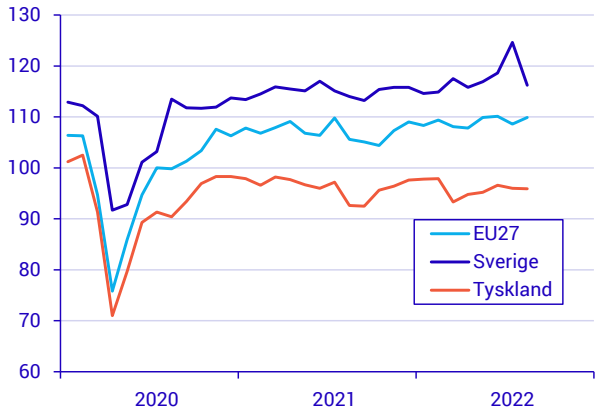

Källa: Eurostat

Anmärkning: Total industriproduktion avser gruvor- och mineralutvinning samt tillverkningsindustrin.

Produktionsnivån högre än i början av året

Krigets effekter på europeiska industriföretag är svår att skilja från effekterna av pandemin. Trots det visar en närmare titt på statistiken att den samlade industriproduktionen i EU27 föll strax efter krigets utbrott i slutet av februari i år. Två månader i följd, i mars och april, minskade industriproduktionen. Redan i maj var nedgången återhämtad och i augusti var produktionsnivån fortfarande något högre än den var i början av 2022. Även i Sverige och i många andra EU-länder var industriproduktionen högre i augusti än innan Ryssland invaderade Ukraina.

Brist på insatsvaror tynger tysk industri

I Europas största ekonomi Tyskland är läget mer bekymmersamt. I augusti var industriproduktionen drygt 6 procent lägre än den var innan pandemin. Den stora bristen på insatsvaror är en förklaring. Enligt det tyska ifo-institutet uppgav nära två tredjedelar av de undersökta industriföretagen i oktober att produktionen hålls tillbaka av bristen på insatsvaror. Rysslands invasion av Ukraina verkar dessutom ha försämrat företagens produktionsmöjligheter ytterligare och i augusti var produktionsnivån lägre än den var innan kriget.

Kontaktperson: Jenny Lunneborg 010-479 44 42

Indikatorer för Sverige, EU och USA

BNP-tillväxten föll i EU
BNP-tillväxt i procent jämfört med motsv. kvartal föregående år

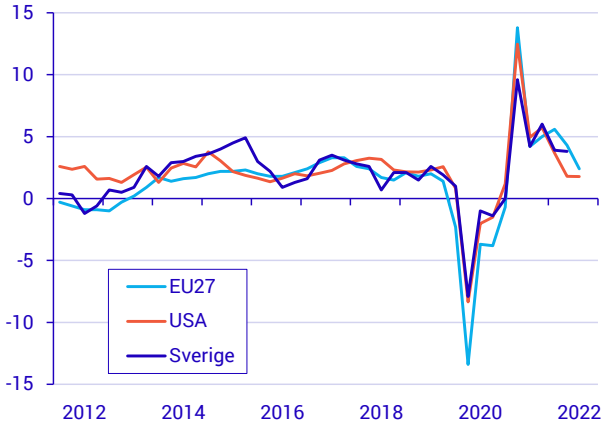

Källa: Eurostat och OECD

- BNP-tillväxten i EU ökade med 2,4 procent tredje kvartalet 2022 jämfört med motsvarande kvartal året innan. Det var en återgång till en mer normal tillväxt efter höga tillväxttal under 2021.
- Även i USA var årstillväxten positiv men kurvan planade ut.

Inflationstakten fortsatte att öka i Sverige och EU
HIKP, årsförändring i procent

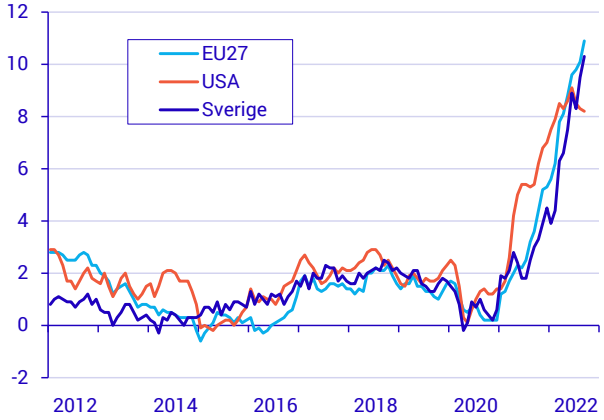

Källa: Eurostat och U.S. Bureau of Labour Statistics

- Inflationen är mycket hög i EU, USA och Sverige.
- Enligt HIKP hade både Sverige och EU en inflationstakt på över 10 procent i september.
- I USA föll inflationstakten tillbaka för tredje månaden i rad men låg fortsatt över 8 procent.

Svensk industriproduktion föll tillbaka efter kraftig uppgång i juli
Industriproduktionsindex 2015=100, säsongrensat

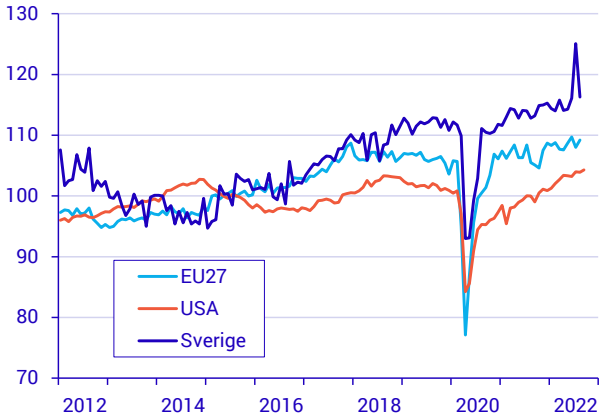

Källa: OECD

- Den svenska industriproduktionen föll tillbaka i augusti efter en rejäl uppgång i juli.
- I EU har industriproduktionen rört sig marginellt under 2022.
- Produktionen i den amerikanska industrin fortsatte att öka under inledningen av 2022. De senaste månaderna har uppgången dämpats.

Ökningarna i producentpriserna har stannat av
Producentprisindex, index 2015=100

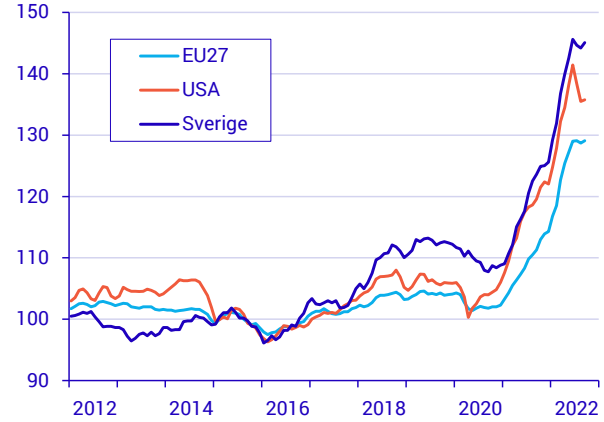

Källa: OECD

- Producentpriserna är fortsatt mycket högre än i fjol, men de snabba prisökningarna har stannat av.
- I EU har producentpriserna i stort sett legat stilla mellan juni och september.
- I Sverige och USA ökade producentpriserna svagt i september.

SCB beskriver Sverige
Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Bildkällor: Omslag - Lena Mytchyk, Unsplash
Sidan 4 - Dilok Klaisataporn, iStock
Sidan 8 - Jesson Mata, Unsplash
Sidan 14 - Carlos Muza, Unsplash
Sidan 18 - Comfreak, Pixabay

ISSN: 1653-3828 (Online)
URN:NBN:SE:SCB-2022-A28TI2210_pdf

Ansvarig utgivare: Mattias Björling
Redaktion: Caroline Ahlstrand (redaktör)
Monica Andersson
Johannes Holmberg
Jenny Lunneborg

Kontakta oss via e-post: ekstat@scb.se
Copyright: SCB. Citera gärna, men uppge källa
Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se